การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

The People Participation in Solid Waste Management of Nongprue Sub-district Administrative Organization Panat Nikhom District, Chonburi Province

นราธิป พิมพ์โสม[1], อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ[2], รังสรรค์ ประเสริฐศรี[3], สุวรรณา เขียวภักดี[4]
Narathip Pimsom[1,*], Orapin Piyasakulkiat[2], Rangson Prasertsri[3], Suwanna Khiewphakdi[4]
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต[1-3]
Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University[1-3]
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต[4]
Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University[4]
E-mail: guidemkp@gmail.com

Received : May 2, 2026; **Revised :** May 24, 2026; **Accepted :** May 25, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอย 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดการขยะ 4) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อบต.หนองปรือ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี กลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 294 คน กำหนดขนาดตามสูตรของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA โดยทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการศึกษาพบว่า: 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับจ้าง รายได้ 10,001-20,000 บาท และอาศัยในพื้นที่เกิน 5 ปี 2) การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการใช้ซ้ำ (Reuse) และการลดการใช้ (Reduce) 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตรวจสอบและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4) ประชาชนในพื้นที่อบต.หนองปรือ มีอายุ (F-test=3.565, P-value =.007) ประชาชนระดับการศึกษา (F-test=11.080, P-value =.000) อาชีพ (F-test=4,968, P-value =.001) แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ยกเว้นปัจจัยด้านเพศ (t-test=-.598, P-value = .550) รายได้ (F-test=1.036, P-value =.389) และระยะเวลาที่อยู่อาศัย(F-test=214, P-value =.807)

ที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน 5) ประชาชนที่มีเพศ (t=.214, P-value=.807) อายุ (F=.602, P-value=.548) ระดับการศึกษา(F=1.155, P-value=.331) อาชีพ (F=2.714, P-value=.068) แตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่.05 ยกเว้นปัจจัยด้านรายได้ (F=6.897, P-value=.000) และระยะเวลาที่อยู่อาศัย(F=5.866, P-value=.000) ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การจัดการขยะมูลฝอย, อบต.หนองปรือ, หลัก 3Rs

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine solid waste management; 2) to investigate public participation in solid waste management; and 3) to compare personal factors affecting solid waste management and 4) to compare personal factors affecting public participation in Nong Prue Sub-district Administrative Organization, Phanat Nikhom District, Chon Buri Province. The sample consisted of 294 household representatives, determined by Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA, with Fisher's LSD for post-hoc pairwise comparisons at a .05 significance level.

The results revealed that:

1. The majority of respondents were female, aged 41–50 years, with a bachelor's degree, employed as general laborers, earning a monthly income of 10,001–20,000 Baht, and had resided in the area for over five years.

2. Overall solid waste management based on the 3Rs principle was at a high level. Considering each aspect, recycling had the highest mean score, followed by reuse and reduction, respectively.

3. Public participation in solid waste management was overall at a high level, with participation in decision-making ranking highest, while participation in monitoring and evaluation ranked lowest.

4. People with different ages (F-test=3.565, P-value =.007), education levels (F-test=11.080, P-value =.000), occupations (F-test=4,968, P-value =.001), and incomes (F-test=4,968, P-value =.001) had significantly different waste management practices at the .05 level, except for the factor of gender. (t-test=-.598, P-value = .550) and length of residence (F-test=214, P-value =.807) did not different significantly in waste management

5. People with different genders (t=.214, P-value=.807), ages (F=.602, P-value=.548), education levels (F=1.155, P-value=.331), and occupations (F=2.714, P-value=.068). The

only significant differences in participation were income (F=6.897, P-value=.000) and length of residence (F=5.866, P-value=.000).

Keywords: Public Participation, Solid Waste Management, Nong Preu Sub-district Administrative Organization, 3Rs principle

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกเผชิญวิกฤตขยะมูลฝอยจากการขยายตัวของเมืองและพฤติกรรมการบริโภค โดยธนาคารโลก (2022) คาดการณ์ปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 70 ภายในปี 2050 โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออก ปัญหานี้นำไปสู่สภาวะ **"โลกเดือด" (Global Boiling)** จากการปล่อยก๊าซมีเทนในกระบวนการกำจัดที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุณหภูมิโลกและคุณภาพชีวิตมนุษย์อย่างรุนแรง

สำหรับประเทศไทย ปี 2567 มีปริมาณขยะมูลฝอยสูงถึง 27.20 ล้านตัน (เฉลี่ย 1.15 กก./คน/วัน) โดยพบขยะอาหารเป็นองค์ประกอบสูงสุด (ร้อยละ 36.79) รองลงมาคือพลาสติก ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ กระทรวงมหาดไทยจึงกำหนดแผนปฏิบัติการ **"จังหวัดสะอาด"** โดยเน้นหลัก **3Rs (Reduce, Reuse, Recycle)** เพื่อจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในการจัดการจะเกิดขึ้นได้จริงต้องอาศัย **"การมีส่วนร่วมของประชาชน"** อย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่การร่วมคิดตัดสินใจไปจนถึงการติดตามผล (Anokye et al., 2024; Kalra, 2020)

จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ในภาคตะวันออกของประเทศไทยที่มีปริมาณขยะมากเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร จากการรายงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 ขยะมูลฝอยในจังหวัดชลบุรีมีปริมาณมากถึง 2,228 ตันต่อวัน นำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 1,848 ตันต่อวัน นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ 960 ตันต่อวัน และมีขยะที่กำจัดไม่ถูกต้องถึง 420 ตันต่อวัน ในขณะเดียวกันพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ประมาณกว่า 32 ตารางกิโลเมตร มีปริมาณขยะมูลฝอยมากถึง 10 ตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ, [ออนไลน์], 2567) การจัดการขยะมูลฝอยถูกส่งไปกำจัดในพื้นที่อำเภอศรีราชาโดยการจ้างเหมาบริษัทเอกชน จะเห็นได้ว่าแม้ปริมาณขยะในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั้งจังหวัดชลบุรีอาจจะมีสัดส่วนที่มีปริมาณน้อยกว่ามาก แต่หากคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลกระทบกับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างแน่นอน หากยังมีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ, [ออนไลน์], 2568)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา **"การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ"** โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่ง

ออกเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ให้สอดคล้องกับนโยบายจังหวัดสะอาด และสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1.ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้แตกต่างกัน และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ มีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้แตกต่างกัน และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2. ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

3. ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

4. ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

4. ข้อมูลที่ได้รับเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี หรือหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานฉบับ พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า มูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเยื่อ และขยะ หมายถึง หยากเยื่อ มูลฝอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) โดยประเภทของขยะมูลฝอย ได้แก่ ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ขยะอินทรีย์ คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ ขยะรีไซเคิล คือ ขยะที่ยังใช้ได้ โดยส่วนใหญ่เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วหรือวัสดุเหลือใช้ ขยะอันตราย คือ ขยะที่ปนเปื้อนหรือมีองค์ประกอบของวัตถุที่เป็นพิษ ขยะทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะที่กล่าวมาเบื้องต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2559, หน้า 21-23)

แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย ตามการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2568 ของกระทรวงมหาดไทย ด้วยหลักการ 3Rs ได้แก่ การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle)

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีกิจกรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงองค์กรต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,106 ครัวเรือน จำนวนประชากร 5,772 คน มีนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอยจำเป็นต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และกระบวนการจัดการที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมดำเนินการ จึงกำหนดแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง และถูกหลักสุขาภิบาล โดยจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดการมูลฝอย ให้เพียงพอ

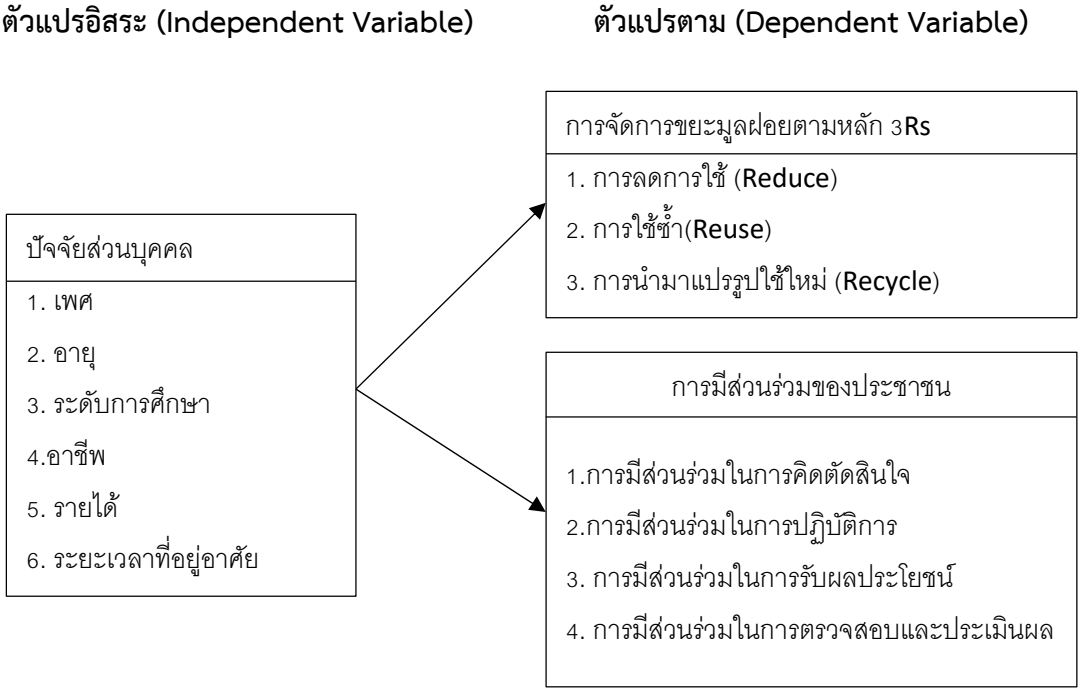
ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี กฤษฎวงศ์ และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดีตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”ผลการวิจัยพบว่าชุมชนบ้านสวัสดีในอดีตนั้นก็ประสบปัญหาขยะมูลฝอยและสามารถพบเห็นขยะได้ทั่วไปในทุกที่ มีการเผาขยะตามบริเวณหน้าบ้าน หลัง

สวน หรือตามไร่นา ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและในปัจจุบันนี้ชุมชนบ้านสวัสดีประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ "ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste" โดยใช้การบริหารจัดการขยะ ตามหลักการบริหารจัดการ 4M's ซึ่งหลังจากชุมชนบ้านสวัสดีได้ดำเนินการตามหลักการบริหารการดังกล่าวแล้ว ทางชุมชนได้มีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการแบ่งขยะออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ขยะอินทรีย์ 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะทั่วไป 4) ขยะอันตรายโดยปฏิบัติตามแนวทางในการบริหารการจัดขยะตามหลัก 3Rs เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ คือ การจัดระบบการรีไซเคิล หรือการรวบรวมเพื่อนำไปสู่การแปรรูปนำมาใช้ใหม่ ได้แก่ 1) Reduce (คิดก่อนใช้) 2) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ 3) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชมชนบ้านสวัสดีประสบความสำเร็จและกลายเป็นชุมชมขนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์ ชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยกันลดปริมาณขยะ อีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังให้รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

นพพล อินทรีย์ ธีรพล เขียวเหลือง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลดคัดแยกขยะการทิ้งขยะการเก็บขยะไว้ในภาชนะและการเก็บรวบรวมเพื่อให้การดำเนินการขนส่งนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะที่ถูกหลักวิชาการซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาร่วมดำเนินการด้วยกัน คือ 1) การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่นประชาชนต้องนำหลักการจัดการมูลฝอยคือ หลัก 3Rs (Reduce Reuse and Recycle) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าสามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงได้ 2) การเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชน ประชาชนนั้นต้องคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานได้จัดไว้ให้ เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บรวบรวมมูลฝอยในชุมชนของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยประชาชนต้องคัดแยกขยะด้วยกันใน 4 ประเภทก่อนนำไปทิ้ง คือ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ขยะอันตราย และขยะทั่วไป 3) การกำจัดมูลฝอย ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการการกำจัดมูลฝอยที่ถูกหลักสุขลักษณะมี 3 วิธีได้แก่การกำจัดมูลฝอยด้วยการเผา การหมักทำปุ๋ย การฝังกลบแบบถูกสุขลักษณะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ เชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 1,106 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2568) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (1973) ได้จำนวน 293.75 ตัวอย่าง โดยปัดตัวเลขเป็นจำนวนเต็มได้เท่ากับ 294 คนวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างงผ่านเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria) ดังนี้ (1) เป็นตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (2) มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ อบต.หนองปรือ (3) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และ (4) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยสมัครใจ โดยมีเกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้ที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ครบถ้วน แบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) จากประชาชนที่ใน 10 หมู่บ้านของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของจำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านหนองปรือ	78	22
หมู่ที่ 2 บ้านทรงธรรม	175	47
หมู่ที่ 3 บ้านเกาะกลาง	53	14
หมู่ที่ 4 บ้านเกาะกะบก	65	17
หมู่ที่ 5 บ้านหนองบ่อกรุ	129	34
หมู่ที่ 6 บ้านเนินตูม	80	21
หมู่ที่ 7 บ้านหนองไผ่	125	33
หมู่ที่ 8 บ้านหนองไก่เถื่อน	146	39
หมู่ที่ 9 บ้านทรายมูล	180	48
หมู่ที่ 10 บ้านหนองเซ่ง	75	20
รวม	**1,106**	**294**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบไปด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพ 5. รายได้ และ 6.ระยะเวลาในการอยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ 1) การลดการใช้ (Reduce) 2) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ 3) การนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผลจำนวน 20 ข้อ

คำถามในที่ใช้ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ เกณฑ์ในการประเมินคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม มีดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับมากระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย และระดับคะแนน 1หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน โดยใช้เกณฑ์การวัดของ Likert Scale

ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้	การแปลความหมาย
4.21 – 5.00	ระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	ระดับมาก
2.61 – 3.40	ระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	ระดับน้อย
1.00 – 1.80	ระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่า t-Test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาสำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน การหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: F-test) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยของมีข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่มที่มีอิสระต่อกัน และในกรณีที่ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการ Least Significant Difference: LSD ของ Fisher รวมถึงสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient’s Cronbach) เพื่อใช้ในการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จากการวิจัยพบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 14-50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 ถึง 20,000 บาท และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อบต. หนองปรือมากว่า 5 ปีขึ้นไป

2. การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวม

(n = 294)

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การลดการใช้ (Reduce)	4.04	.374	มาก
2. การใช้ซ้ำ (Reuse)	4.18	.453	มาก
3. การนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle)	4.18	.298	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.13**	**.283**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.13, S.D. = .283) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้

1. การนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.= .298)
2. การใช้ซ้ำ (Reuse) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.=.453) และ
3. การลดการใช้ (Reduce) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, S.D.= .374) ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูล ฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวม

(n=294)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.02	.351	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.88	.384	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.74	.376	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล	3.67	.369	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.83**	**.214**	**มาก**

จากตารางที่ 4 แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = .214) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D.= .351)
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D.=.384)
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74, S.D.= .376) และ
4. ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D.= .369) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t – test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ของฟิชเชอร์

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก3Rs			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-.598		.550	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1
2. อายุ		3.565	.007*	สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2
3. ระดับการศึกษา		11.080	.000*	สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3
4. อาชีพ		4.968	.001*	สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 4
5. รายได้		1.036	.389	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 5
6. .ระยะเวลาในการอยู่อาศัย		.214	.807	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 6

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

จากตารางที่ 5 อภิปรายได้ว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีที่มีอายุ (F-test=3.565, P-value =.007) ประชาชนระดับการศึกษา (F-test=11.080, P-value =.000) อาชีพ (F-test=4,968, P-value =.001) แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ยกเว้นปัจจัยด้านเพศ (t-test=-.598, P-value = .550) รายได้ (F-test=1.036, P-value =.389) และระยะเวลาที่อยู่อาศัย(F-test=214, P-value =.807) ที่แตกต่างกันมีการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ไม่แตกต่างกัน

5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t – test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ของฟิชเชอร์

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมของประชาชน			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	.214		.807	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 7
2. อายุ		.602	.548	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 8
3. ระดับการศึกษา		1.155	.331	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 9
4. อาชีพ		2.714	.068	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 10
5. รายได้		6.897	.000*	สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 11
6. .ระยะเวลาในการอยู่อาศัย		5.866	.000*	สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 12

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

จากตารางที่ 6 อภิปรายได้ว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีที่มีเพศ (t=.214, P-value=.807) อายุ (F=.602, P-value=.548) ระดับการศึกษา (F=1.155, P-value=.331) อาชีพ (F=2.714, P-value=.068) แตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ยกเว้นปัจจัยด้านรายได้ (F=6.897, P-value=.000) และระยะเวลาที่อยู่อาศัย(F=5.866, P-value=.000) ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” โดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 3Rs ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยอภิปรายผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วน

ตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ให้ความสำคัญของการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็นอันจะก่อให้เกิดขยะมากขึ้น เช่น การเลือกซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ชนิดเติม การใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดที่สามารถซักล้างได้แทนการใช้กระดาษที่สิ้นเปลือง อีกทั้งการนำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งเครื่องอุปโภค บริโภคที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำอย่างคุ้มค่า การบริจาคของเหลือใช้มาให้กับผู้ที่ขาดแคลน รวมไปถึงกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น เช่น บริจาคฝากระป๋องเพื่อมาทำขาเทียมให้ผู้พิการ การแปรรูปขยะให้เป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2561) กล่าวถึง หลักการจัดการขยะ 3Rs-ประชารัฐ ได้แก่ 1. Reduce: การลดปริมาณการผลิตขยะจากการบริโภคน้อยลงคิดก่อนใช้ ลดระดับการใช้ควบคุมปริมาณ การใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ เป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นน้อย ใช้เท่าที่จำเป็น ลดการบริโภคทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป 2. Reuse: การใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่อย่างคุ้มค่าใช้แล้วใช้อีก ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่า และคุ้มค่ามากที่สุด เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง บำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆ ให้สามารถใช้ได้ยาวนาน ดัดแปลงสิ่งของให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ และ 3. Recycle: การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืน เช่น แก้ว ไม่สามารถย่อยสลายได้แต่สามารถหลอมทำใหม่ กระดาษทุกชนิดสามารถนำมารีไซเคิลได้ รวมถึงกล่องเครื่องดื่มด้วย พลาสติกมี 2 ประเภท คือ เทอร์โมเซตติ้ง – เทอร์โมพลาสติก โลหะ/อโลหะ โลหะหลายชนิดสามารถนำมารีไซเคิล นำมาหลอมแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นพพล อินทรีย์ ธีรพล เขียวเหลือง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาร่วมดำเนินการด้วยกัน คือ 1) การจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด มูลฝอยที่เกิดจากชุมชนมากกว่ามูลฝอยที่เกิดจากแหล่งอื่นประชาชนต้องนำหลักการจัดการมูลฝอยคือ หลัก 3Rs (Reduce Reuse and Recycle) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าสามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สกุณา คงจันทร และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร” ผลการศึกษาพบว่าการใช้หลักการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร เน้นการดำเนินการด้านการลดปริมาณขยะตามแนวทางหลัก 3Rs (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่) โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนส่งเสริมและขยายผลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นชุมชน ปลอดขยะ ทำให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่ และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

โดยอภิปรายผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการดูแลและจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การหาวิธีการและการจัดการขยะร่วมกับสมาชิกในชุมชน มีการวางแผนและ

ตัดสินใจแก้ไขปัญหาขยะชุมชน การร่วมกันจัดกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน และเสียสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย อีกทั้งสมาชิกในครัวเรือนช่วยกันคัดแยกขยะและนำขยะที่ยังมีประโยชน์ไปจัดจำหน่ายที่สามารถเพิ่มรายได้ จากการได้รับความรู้จากการเข้าร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือได้จัดทำขึ้น รวมไปถึงร่วมกันตรวจสอบประเมินผลว่าขยะในพื้นที่ได้รับการจัดการได้ดี มีประสิทธิภาพหรือไม่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้รองรับขยะเพียงพอหรือไม่ และยังช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากขยะอีกด้วยสอดคล้องกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมุ่งเสริมสร้างบูรณาการการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน มุ่งสู่สังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน เพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือแบบมีส่วนร่วม และนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่ส่งผลดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพใจของประชาชน โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอยที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างครบถ้วนถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และกระบวนการจัดการที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่ต้องร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมดำเนินการ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของคำนึง สิงห์เอี่ยม (2560, หน้า 334) ที่กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีรูปแบบ 3 PR-Model ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินงานใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 P = Policy เป็นขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ขั้นที่ 2 P = Project เป็นขั้นตอนการกำหนดโครงการ ขั้นที่ 3 P = Proceeding เป็นขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ ขั้นที่ 4 R = Report เป็นขั้นตอนการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี กฤษฎ์วงศ์ และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดีตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชมชนบ้านสวัสดีประสบความสำเร็จและกลายเป็นชุมชมขนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์ ชุมชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และช่วยกันลดปริมาณขยะ อีกทั้งสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังให้รู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

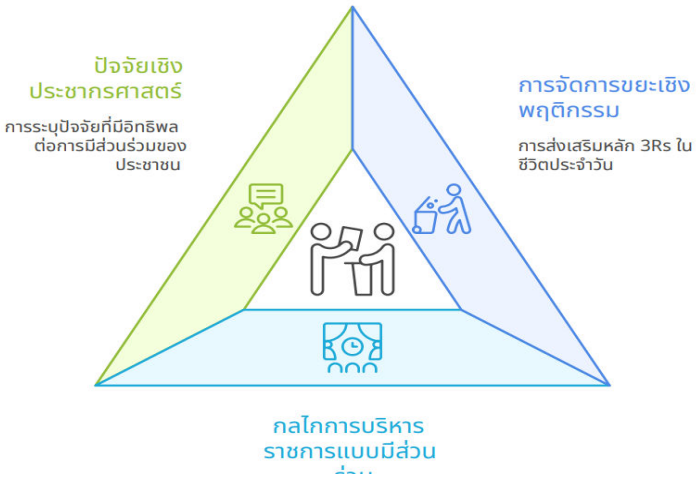
โดยอภิปรายผลการศึกษาเฉพาะในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ในการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับ การศึกษาอาชีพ แตกต่างกันดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยแตกต่างกันดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจจะมาจากเหตุผลที่ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีความละเอียดอ่อนในการจัดการบ้านเรือน และระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งอาจเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจการจัดการขยะมูลฝอยได้ดีที่ ส่วนอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อเวลาในการจัดการขยะมุลฝอยได้แตกต่างกันด้วยจำกัดด้วยหน้าที่ความ

รับผิดชอบ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศดานนท์ วัตตธรรม (2566) และงานวิจัยของจิรภัทร ชูจันทร์ (2562) ที่พบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดการขยะมูลฝอยที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป **สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า** ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ปัจจัยเกี่ยวรายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายของภาครัฐกับภาคประชาชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับผลการวิจัยของนพพล อินทรีย์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2567) และผลงานวิจัยของฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) ที่พบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” ผลวิจัยสังเคราะห์ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย “3R-3P ชุมชนปลอดขยะอย่างยั่งยืน” อธิบายได้ ดังนี้

1. การจัดการขยะเชิงพฤติกรรมด้วยพลังของหลัก 3Rs โดยประชาชนใน อบต.หนองปรือ ไม่"ทิ้งขยะ" ไปสู่การ "จัดการขยะ" อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลัก Reduce (ลด), Reuse (ใช้ซ้ำ), Recycle (แปรรูป) ในชีวิตประจำวันอย่างเข้มข้น ใช้"ความคุ้มค่า" เช่น การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำหมัก และ "จิตสาธารณะ" เช่น การบริจาคฝากระป๋องเพื่อผู้พิการ เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ประชาชนจัดการขยะในระดับ "มาก" โดยไม่มองว่าเป็นภาระแต่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

2. กลไกการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมด้วยหลัก 3P สร้างความสำเร็จเกิดจากการเชื่อมโยงระหว่าง นโยบายรัฐและการปฏิบัติของประชาชน ผ่านรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ครบวงจร ในการมีส่วนร่วมไม่ได้แค่แค่การเข้าร่วมาประชุม แต่ขยายผลไปถึงการ "ร่วมตัดสินใจ" และ "ร่วมตรวจสอบ" เช่น การประเมินประสิทธิภาพวัสดุอุปกรณ์รองรับขยะซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Service) ที่เน้นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

3. ปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์ในการสร้างอาชีพและรายได้ คือ ตัวแปรสำคัญที่พบว่า "เพศ" และ "ระยะเวลาที่อาศัย" ไม่ส่งผลต่อการจัดการขยะ แต่ "อาชีพ" และ "รายได้" คือ ปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมชี้ให้เห็นว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อ "ต้นทุนเวลา" และ "โอกาส" ในการเข้าถึงโครงการของรัฐ ตัวอย่างเช่น กลุ่มประชากรแฝงหรือกลุ่มที่มุ่งหารายสู่อาจมีส่วนร่วมน้อยกว่ากลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานถาวรและมีอาชีพที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมชุมชน

สรุป

1. ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพรับจ้าง รายได้ 10,001-20,000 บาท และอาศัยในพื้นที่เกิน 5 ปี

2) การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการนำมาแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการใช้ซ้ำ (Reuse) และการลดการใช้ (Reduce) ตามลำดับ

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการตรวจสอบและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4) การทดสอบสมมติฐานพบว่า

4.1 ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านเพศ รายได้ และระยะเวลาการอาศัยไม่มีความแตกต่าง

4.2 ประชาชนที่มีอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ การศึกษา และระยะเวลาการอาศัยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ.(2559). *คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ฮีส์.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2561). *คู่มือ ประชารัฐร่วมใจ ประเทศไทยไร้ขยะ.* กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

คำนึง สิงห์เอี่ยม. (2560). “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.* 13(1): 343-359.

ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี ปิยะนุช เงินชูศรี สุกัญญา หอมหวาน ตะวัน รักสลาม และสิทธิชัย มานะสม. (2565). “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี”. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.* 5(1): 13-23.

นพพล อินทรีย์ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2567). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวบึงสีไฟอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร”**.** *Journal of Modern Learning Development*. 9(4): 1-11.

นพพล อินทรีย์ ธีรพล เขียวเหลือง และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). “กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมี ส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน”. *Journal of Modern LearningDevelopment***.** 7(11): 480-493.

ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี กฤษฎวงศ์ และคณะ. (2563). “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดี ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. **วารสารปัญญา**. 27(1): 59-68.

ศดานนท์ วัตตธรรม. (2566). “การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 5(2): 1-32.

สกุณา คงจันทร และคณะ. (2564). “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร”. *วารสารปัญญา*, 28(2): 137-153.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980). “Participation' s Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity”. *World Development Elsevier*. 8(3): 213-235.

Kwanme Anokye et al. (2024). “Understanding the Perception and Awareness of Senior High School Teachers on the Environmental Impacts of Plastic Waste: Implications for Sustainable Waste Education and Management”. *Social Sciences & Humanities Pen*, 10: 100999.

Lee, J. Cronbach. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Nimit Kalra. (2020). *Sustainable Waste Management: Policies and Case Studies Sustainable Waste Management: Policies and Case Studies*. Singapore: Springer.

Szentendre. (1996). *Public Participation Training*. Module Hungary: The Regional Environmental Center.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.